

УДК 349.2

Костюк Віктор Леонтійович,
заступник керівника відділу
Апарату Верховної Ради України,
доктор юридичних наук, доцент
(Навчально-науковий інститут права
імені І. Малиновського Національного університету
«Острозька академія», м. Київ)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8176-930X>

ПРИНЦИПИ КОНЦЕПЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Досліджено науково-теоретичні аспекти формування новітньої концепції реабілітації осіб з інвалідністю в Україні. Вказано на загрозливі тенденції зростання інвалідності у зв'язку із внутрішніми та зовнішніми викликами. Досліджено проблемні аспекти чинної системи реабілітації осіб з інвалідністю. Акцентовано увагу на норми Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». Розглянуто міжнародні соціальні стандарти з питань реабілітації осіб з інвалідністю. Зроблено висновки та пропозиції.

Ключові слова: *інвалідність; інвалідизація; реабілітація; концепція; особа з інвалідністю; система реабілітації; міжнародні стандарти у сфері реабілітації осіб з інвалідністю.*

Актуальність теми. У системі проголошених в Україні соціальних реформ, спрямованих на підвищення рівня, якості життя осіб з інвалідністю, провідне місце має посісти реформування системи реабілітації таких осіб як важливий чинник їхньої адаптації в суспільстві та державі, підвищення ефективності, дієвості, доступності права на соціальний захист та тісно пов'язаних із ним прав [1; 2, с. 14–17]. Принагідно підкреслити, що запровадження людиноцентричної концепції розвитку суспільства та держави передбачає забезпечення пріоритетності прав та свобод людини у всіх сферах суспільного життя. Відповідно до змісту Конституції України (ст. 3), права і свободи людини та їхні гарантії визначають зміст, спрямованість діяльності держави, а отже, держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Водночас утвердження, забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. За таких обставин, суспільство та держава мають розвиватися на засадах інклюзивності, доступності, відкритості, безбар'єрності, виходячи із принципів пріоритетності прав та свобод, а також верховенства права. Це ж стосується принципів соціального захисту, у межах якого функціонує інститут реабілітації осіб з інвалідністю.

З соціально-правового погляду, реабілітація осіб з інвалідністю спрямована на відновлення та компенсацію порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації та виробами медичного призначення.

В умовах сьогодення проблематика вироблення новітньої концепції реабілітації осіб з інвалідністю пов'язана із зовнішніми та внутрішніми викликами щодо збільшення чисельності таких осіб, а також необхідності запобігання інвалідизації. Серед чинників, з

якими пов'язується збільшення чисельності осіб з інвалідністю, виокремлюють: військові, техногенні, екологічні, демографічні, соціальні, психологічні тощо.

Крім того, очевидні недоліки існуючої моделі реабілітації зумовлені відсутністю ефективних соціально-економічних перетворень, реформування системи соціального захисту осіб з інвалідністю [3; 4, с. 15–20; 5, с. 252–259]. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» дещо формально підходить до питань реабілітації осіб з інвалідністю, називаючи лише окремі види.

Об жовтня 2005 року Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (далі – Закон) [6], який покликаний визначати основні засади створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я, функціонування системи підтримання особами з інвалідністю фізичного, психічного, соціального благополуччя, сприяння їм у досягненні соціальної та матеріальної незалежності. Цей Закон (ст. 1) трактує реабілітаційні послуги – послуги, спрямовані на відновлення оптимального фізичного, інтелектуального, психічного і соціального рівня життєдіяльності особи з метою сприяння її інтеграції в суспільство, а реабілітаційні заходи – комплекс заходів, якими здійснюється реабілітація осіб з інвалідністю. Законом (ст. 6) також передбачено, основними завданнями законодавства України з питань реабілітації осіб з інвалідністю є: створення умов для усунення обмежень життєдіяльності осіб з інвалідністю, відновлення і компенсації їх порушених або втрачених здатностей до побутової, професійної, суспільної діяльності; визначення основних завдань системи реабілітації осіб з інвалідністю, видів і форм реабілітаційних заходів; розмежування повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування; регламентування матеріально-технічного, кадрового, фінансового, наукового забезпечення системи реабілітації осіб з інвалідністю; структурно-організаційне забезпечення державної соціальної політики по відношенню до осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю; сприяння залученню громадських організацій осіб з інвалідністю до реалізації державної політики у цій сфері. Недостатньо ефективною та громіздкою видається система державного управління реабілітацією осіб з інвалідністю. За змістом Закону (ст. 6) державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю покладається на центральні і місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, які в межах своїх повноважень здійснюють керівництво підприємствами, установами, закладами системи реабілітації осіб з інвалідністю, аналітично-прогнозу діяльність, визначають тенденції розвитку і вплив демографічної, соціально-економічної, екологічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфер, ринку праці на стан інвалідності населення, формують напрями взаємодії різних ланок системи реабілітації осіб з інвалідністю, стратегічні напрями її розвитку, узагальнюють світовий і вітчизняний досвід у цій сфері. Державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю у межах своєї компетенції здійснюють центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення, охорони здоров'я, освіти, культури, фізичної культури і спорту, будівництва та архітектури, інші центральні органи виконавчої влади, які у межах своїх повноважень займаються формуванням і (чи) реалізацією державної політики у сфері соціального захисту населення та/або здійснюють заходи з реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю.

Слід зауважити, що формально-декларативний підхід до системи таких завдань державного управління засвідчує складність та недостатню чіткість системи реабілітації осіб з інвалідністю. До того ж вразливість сучасної моделі реабілітації осіб з інвалідністю пов'язана з такими чинниками, як 1) відсутність ефективної стратегії щодо розвитку інклюзивного суспільства; 2) відсутність чіткої стратегії щодо комплексного реформування системи соціального захисту осіб з інвалідністю; 3) неефективність системи державного управління у сфері реабілітації осіб з інвалідністю; 4) неефективність та недоступність су-

часної системи реабілітації осіб з інвалідністю; 5) відсутність ефективного законодавчого забезпечення реабілітації осіб з інвалідністю; 6) складність механізмів реалізації, гарантування прав у сфері реабілітації осіб з інвалідністю; 7) відсутність ефективних механізмів державного та/або громадського супроводу реабілітації осіб з інвалідністю; 8) відсутність ефективного нагляду та контролю тощо. У зв'язку із цим, ключовим напрямом удосконалення реабілітації осіб з інвалідністю в Україні є розробка новітньої концепції як чинник консолідації суспільства та держави, імплементації міжнародних (європейських) соціальних стандартів, розвитку новітнього законодавства у цій царині.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження проблем щодо формування новітньої концепції реабілітації осіб з інвалідністю в умовах сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів, як В. М. Андрійів, Н. Б. Болотіна, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, С. Я. Вавженчук, С. В. Вишновецька, Ю. М. Гришина, І. В. Зуб, М. І. Іншин, О. Л. Кучма, М. М. Клемпарський, С. С. Лукаш, Л. Ю. Малюга, А. Р. Мацюк, Н. О. Мельничук, П. Д. Пилипенко, С. В. Попов, С. М. Прилишко, О. І. Процевський, В. О. Процевський, О. М. Обушенко, С. М. Синчук, О. В. Тищенко, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та ін. Підтримуючи наукові напрацювання, здобутки цих та інших учених-юристів, доречним буде відзначити, що в умовах розбудови новітньої доктрини права соціального забезпечення порушена проблематика щодо інституційної реформи реабілітації осіб з інвалідністю потребує належного науково-теоретичного, законодавчого розв'язання, виходячи із сучасних тенденцій розвитку соціально-економічних та державотворчих процесів.

Принагідно відзначити, що в юридичній літературі відсутні єдині погляди на питання щодо сутності, ознак та змісту реабілітації осіб з інвалідністю. Зокрема Л. П. Шумна наголошує на тому, що реабілітація інвалідів – це задоволення потреб інвалідів шляхом надання реабілітаційних заходів у грошовому чи (і) натуральному вигляді за рахунок державних і недержавних коштів з метою гарантування рівності прав та створення рівних можливостей. У той же час, реабілітаційні заходи, що надаються інвалідам, – це форми задоволення потреб інвалідів у грошовому та натуральному вигляді, у залежності від (медичної, соціальної, професійної) видів реабілітації, за рахунок державних і недержавних коштів для участі їх у сферах суспільного, державного та приватного життя на основі самореалізації особистих інтересів [7, с. 15]. Очевидно, такий підхід заслуговує на увагу, оскільки передбачає забезпечення осіб з інвалідністю комплексом заходів, з метою їхньої суспільної адаптації. О. В. Тищенко доречно підкреслює, що очевидним і закономірним кроком з реформування соціального захисту осіб з інвалідністю є забезпечення його доступності та адекватності рівню життя в суспільстві й державі, ураховуючи міжнародні та, зокрема, європейські стандарти [8, с. 253–265].

Виклад основного матеріалу. Доречно підкреслити, що сучасна концепція реабілітації осіб з інвалідністю передбачає системний зв'язок із державною політикою з цих питань. Згідно зі змістом Закону (ст. 5), державна політика України у сфері реабілітації осіб з інвалідністю забезпечує координованість системи реабілітації, що реалізується через своєчасність, безперервність та комплексність відновлювальних заходів і методик, а також доступність технічних та інших засобів реабілітації і виробів медичного призначення, реабілітаційних послуг, відповідність їх змісту, рівня та обсягу фізичним, розумовим, психічним можливостям і стану здоров'я особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю; регламентує правові, економічні, соціальні умови надання особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю реабілітаційних послуг з урахуванням їх функціональних можливостей, потреби у виробках медичного призначення, технічних та інших засобах реабілітації; гарантує матеріально-технічне, фінансове, кадрове і наукове забезпечення системи реабілітації; визначає умови для відновлення або здобуття трудових навичок, отримання освіти, професійної перепідготовки і працевлаштування з урахуванням функціональних можливостей осіб з інвалідністю, сприяння виробничій діяльності підприємств та організацій громадських організацій осіб з інвалідністю; забезпечує реабілітаційним установам незалежно від їх відомчо-

го підпорядкування, типу і форми власності рівні умови для здійснення реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю; формулює вимоги до об'єктів соціальної інфраструктури та інформації для створення безперешкодного доступу до них осіб з інвалідністю шляхом усунення природних, комунікаційних і архітектурних перешкод; сприяє участі громадських організацій, у тому числі громадських організацій осіб з інвалідністю, у формуванні і реалізації державної політики у цій сфері [9; 10].

Серед важливих складових розвитку сучасної концепції реабілітації осіб з інвалідністю є відповідні міжнародні соціальні стандарти, які ґрунтуються на нормах Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Принагідно відзначити, що ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН 13 грудня 2006 року Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю [11; 12] закладає новітню людиноцентричну філософію щодо реабілітації осіб з інвалідністю. Насамперед вона проявляється в системі принципів, на яких базується Конвенція та її окремі положення. До них належать: повага до притаманної людині гідності, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності; недискримінація; повне й ефективне залучення та включення до суспільства; повага до особливостей осіб з інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства; рівність можливостей; доступність; рівність чоловіків і жінок; повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються, і повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність.

Очевидно, що такі принципи спрямовані на інклюзивність, гуманістичність основоположного вектора соціального розвитку міжнародного співтовариства, первинність потреб, інтересів та запитів осіб з інвалідністю. Крім того, новаційність міжнародно-правового розуміння адаптації, зокрема соціалізації осіб з інвалідністю, системно пов'язане із засадами «розумного пристосування» та «універсального дизайну» щодо таких осіб. Слід зауважити, що відповідно до змісту Конвенції, «розумне пристосування» означає внесення, коли це потрібно в конкретному випадку, необхідних і підходящих модифікацій і коректив, що не становлять непропорційного чи невинуватого тягаря, для цілей забезпечення реалізації або здійснення особами з інвалідністю нарівні з іншими всіх прав людини й основоположних свобод, а «універсальний дизайн» означає дизайн предметів, обстановок, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально придатними для використання для всіх людей без необхідності адаптації чи спеціального дизайну.

Фундаментального значення для інтеграції осіб з інвалідністю до всіх суспільних процесів та сфер життя набуває питання «доступності» як ключовий суспільно-реабілітаційний, суспільно-інтеграційний чинник. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (ст. 9) трактує доступність як необхідну умову незалежного способу життя осіб з інвалідністю, здатність усебічно брати участь у всіх аспектах життя. Тому держави-учасниці вживають належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу нарівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню як у міських, так і в сільських районах. Ці заходи, які включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, повинні поширюватися на будинки, дороги, транспорт та інші внутрішні та зовнішні об'єкти, зокрема школи, житлові будинки, медичні установи та робочі місця; на інформаційні, комунікаційні та інші служби, зокрема електронні служби та екстрені служби. Крім того, держави-учасниці вживають також належних заходів для того, щоб розробляти мінімальні стандарти й керівні орієнтири, що передбачають доступність об'єктів і послуг, відкритих або таких, що надаються населенню, вводити їх у дію та стежити за їх дотриманням; забезпечувати, щоб приватні підприємства, які пропонують об'єкти й послуги, відкриті або такі, що надаються населенню, ураховували всі аспекти доступності для осіб з інвалідністю; організовувати для всіх залучених сторін інструктаж із проблем доступності, з якими стикаються особи з інвалідністю; оснащувати будинки та інші об'єкти, відкриті для населення, знаками, виконаними абеткою Брайля у формі, що легко читається і є зрозумілою; надавати різні види послуг помічників і посередників, зокрема провідників, читців і про-

фесійних сурдоперекладачів, для полегшення доступності будинків та інших об'єктів, відкритих для населення; розвивати інші належні форми надання особам з інвалідністю допомоги та підтримки, що забезпечують їм доступ до інформації; заохочувати доступ осіб з інвалідністю до нових інформаційно-комунікаційних технологій і систем, зокрема Інтернету; заохочувати проектування, розробку, виробництво й поширення первісно доступних інформаційно-комунікаційних технологій і систем так, щоб доступність таких технологій і систем досягалася за мінімальних витрат.

Конвенцією ООН про права осіб з інвалідністю (ст. 26) також передбачено, що держави-учасниці вживають, зокрема за підтримки з боку інших осіб з інвалідністю, ефективних і належних заходів для того, щоб надати особам з інвалідністю можливість для досягнення й збереження максимальної незалежності, повних фізичних, розумових, соціальних та професійних здібностей і повного включення й залучення до всіх аспектів життя. З цією метою держави-учасниці організують, зміцнюють та розширюють комплексні абілітаційні та реабілітаційні послуги й програми, зокрема у сфері охорони здоров'я, зайнятості, освіти й соціального обслуговування, таким чином, щоб ці послуги та програми: а) починали реалізуватися якомога раніше й ґрунтувалися на багатопрофільній оцінці потреб і сильних сторін індивіда; б) сприяли залученню та включенню до місцевої спільноти й до всіх аспектів життя суспільства, мали добровільний характер і були доступними для осіб з інвалідністю якомога ближче до місць їхнього безпосереднього проживання, зокрема в сільських районах. Крім того, держави-учасниці заохочують розвиток початкового й подальшого навчання спеціалістів і персоналу, які працюють у сфері абілітаційних і реабілітаційних послуг, а також заохочують наявність, знання та використання допоміжних пристроїв і технологій, що стосуються абілітації й реабілітації та призначені для осіб з інвалідністю [12].

З позицій сьогодення концепція реабілітації осіб з інвалідністю, насамперед, має передбачати та включати глибинну та комплексну оцінку інвалідизації суспільства, необхідність вироблення якісних механізмів її попередження і запобігання. Доречно вказати, що свого часу на розгляд Верховної Ради України було винесено проект Закону України «Про попередження інвалідності та систему реабілітації в Україні» [13], який покликаний визначати основні засади створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для попередження інвалідності та функціонування системи реабілітації в Україні, усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я, функціонування системи підтримання особами з інвалідністю фізичного, психічного, соціального благополуччя, сприяння їм у досягненні соціальної та матеріальної незалежності. Слід відзначити, що за наслідками його розгляду його було повернуто суб'єкту законодавчої ініціативи на доопрацювання. Буде справедливим відзначити, що такі фундаментальні законодавчі ініціативи мають бути результатом суспільного та державного консенсусу, ураховуючи його стратегічне призначення.

Висновки. Таким чином, концепція реабілітації осіб з інвалідністю – це система науково-обґрунтованих положень (заходів, стандартів тощо), які спрямовані на попередження інвалідизації, забезпечення інклюзивності системи реабілітації осіб з інвалідністю, нормативно-правової регламентації у цій сфері.

Основоположними принципами концепції реабілітації осіб з інвалідністю є пріоритетність прав осіб з інвалідністю; відповідність потребам, запитам осіб з інвалідністю; інклюзивність, інтегрованість та адресність; доступність; наукова обґрунтованість; розумне пристосування; універсальний дизайн; інклюзивність; належність нормативно-правового забезпечення; державний (громадський) супровід.

Основні тенденції удосконалення законодавчого забезпечення реабілітації осіб з інвалідністю в Україні: 1) розвиток інклюзивного суспільства; 2) розробка та затвердження системи реабілітаційних стандартів, з урахуванням новітніх міжнародних (європейських) практик; 3) розробка проекту Національної концепції запобігання інвалідизації та реабілітації осіб з інвалідністю, з урахуванням міжнародних (європейських) соціальних стандартів, напрацювань експертів, провідних шкіл соціального права, реабілітології тощо;

4) проведення експертних обговорень, слухань Національної концепції запобігання інвалідизації та реабілітації осіб з інвалідністю; 5) затвердження Національної концепції запобігання інвалідизації та реабілітації осіб з інвалідністю; 6) розробка, обговорення, проведення експертизи проекту Закону про попередження інвалідності та реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні, з урахуванням відповідної національної концепції; 7) ухвалення Закону України «Про попередження інвалідності та реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254-к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Іншин М. І., Сіроха Д. І. Соціальний захист осіб з інвалідністю в умовах правової держави: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми соціального права. Випуск IV: науково-практичний посібник: збірник матеріалів всеукраїнських соціальних програм (заходів) ВГОІ "Інститут реабілітації та соціальних технологій" у 2017 р. / за заг. ред. Іншина М. І., Костюка В. Л., Мельника В. П.* Київ: ПВГОІ "ІР СТ Україна", 2018. С. 14–17.
3. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21 березня 1991 р. № 875-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.
4. Прилипка С. М. Предмет права соціального забезпечення: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2007. 47 с.
5. Костюк В. Л. Конституційне право на соціальний захист в умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Публічне право*. 2015. № 2 (18). С. 252–259.
6. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 2–3. Ст. 36.
7. Шумна Л. П. Правові основи реабілітації інвалідів в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2003. 19 с.
8. Тищенко О. В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування і розвитку галузі : моногр. Київ, 2014. 394 с.
9. Мельник В. П. Законодавчі засади правового регулювання реабілітації інвалідів: сучасний стан та напрями удосконалення. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2014. № 2(10). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14mvptnu.pdf>.
10. Мельник В. П. Соціально-правовий статус осіб з інвалідністю у системі державного соціального захисту. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2017. № 2(16) URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17mvpsdz.pdf>.
11. Про права осіб з інвалідністю: Конвенція ООН від 13 грудня 2006 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
12. Про ратифікацію Конвенції про права осіб з інвалідністю та факультативного протоколу до неї: Закон України від 16 грудня 2009 року № 1767-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 9. Ст. 256.
13. Про попередження інвалідності та систему реабілітації в Україні: законопроект від 15.04.2016 р., реєстр. № 4458. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58773.

Костюк Виктор Леонтьевич,

заместитель руководителя отдела
Аппарата Верховной Рады Украины,
доктор юридических наук, доцент
(Учебно-научный институт права имени И. Малиновского
Национального университета «Острозьская академия», г. Киев)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8176-930X>

ПРИНЦИПЫ КОНЦЕПЦИИ РЕАБИЛИТАЦИИ ЛИЦ С ИНВАЛИДНОСТЬЮ: НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Изучены научно-теоретические аспекты формирования новой концепции реабилитации лиц с инвалидностью в Украине. Указаны угрожающие тенденции роста инвалидности, что обусловлено внутренними и внешними вызовами. Рассмотрены проблемные аспекты действующей системы реабилитации лиц с инвалидностью. Акцентировано внимание на нормах Закона Украины «О реабилитации лиц с инвалидностью в Украине». Рассмотрены международные социальные стандарты по вопросам реабилитации лиц с инвалидностью. Сделаны выводы и предложения.

Ключевые слова: инвалидность; инвалидизация; реабилитация; концепция; человек с инвалидностью; система реабилитации; международные стандарты в сфере реабилитации лиц с инвалидностью.

Kostyuk Victor Leontievich,

Deputy head of the department

The staff of the Verkhovna Rada of Ukraine

Doctor of Law, Associate Professor

(Educational and Scientific Institute of Law named after I. Malinovsky,
National University "Ostroh Academy", Kyiv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8176-930X>

PRINCIPLES OF THE CONCEPT OF REHABILITATION THE PERSONS WITH DISABILITIES: THE SCIENTIFIC AND THEORETICAL ASPECT

The article deals with the scientific and theoretical aspects of the formation the newest concept of rehabilitation the persons with disabilities in Ukraine. It is indicated by the threatening trends of increasing disability through internal and external challenges. The problematic aspects of the current system of rehabilitation the persons with disabilities are considered. The emphasis is placed on the norms of the Law of Ukraine "On the Rehabilitation the Persons with Disabilities in Ukraine".

It is noted that the vulnerability of the modern model of rehabilitation the persons with disabilities is associated with such factors as 1) the lack of an effective strategy for the development of an inclusive society; 2) lack of a clear strategy for the comprehensive reform of the social protection system for persons with disabilities; 3) inefficiency of the system of public administration in the field of rehabilitation the persons with disabilities; 4) inefficiency and inaccessibility of the modern system of rehabilitation the persons with disabilities; 5) the lack of effective legislative provision for the rehabilitation the persons with disabilities; 6) complexity of implementation mechanisms, guaranteeing rights in the field of rehabilitation of persons with disabilities; 7) the absence of effective mechanisms of state and / or public support for the rehabilitation the persons with disabilities; 8) lack of effective supervision and control, etc. In this regard, the key to improving the rehabilitation the persons with disabilities in Ukraine is the development of a new concept as a factor in consolidating society and the state, implementing international (European) social standards, developing the latest legislation in this area.

It is concluded that the concept of rehabilitation the persons with disabilities is a system of scientifically substantiated provisions (measures, standards, etc.) aimed at preventing disability, ensuring the inclusiveness of the system of rehabilitation the persons with disabilities, and regulatory and legal regulation in this area.

The basic principles of the concept of rehabilitation the persons with disabilities are the following: the priority of the persons' rights with disabilities; compliance with needs, requests of persons with disabilities; inclusiveness, integrity and targeting; accessibility; scientific substantiation; reasonable adjustment; universal design; inclusiveness; affiliation of regulatory and legal support; state (public) support.

The main trends in improving the legislative provision of rehabilitation the persons with disabilities in Ukraine are the following: 1) development of an inclusive society; 2) development and approval of rehabilitation standards, taking into account the latest international (European) practices; 3) elaboration of the draft National Concept for the prevention of disability and rehabilitation the persons with disabilities, taking into account international (European) social standards, experience gained by experts, leading schools of social law, rehabilitation, etc.; 4) conducting expert discussions, hearings of the National Concept for the Prevention of Disability and Rehabilitation the Persons with Disabilities; 5) approval of the National Concept for the Prevention of Disability and Rehabilitation the Persons with Disabilities; 6) development, discussion, and expert examination of the draft Law on Disability Prevention and Rehabilitation of Persons with Disabilities in Ukraine, taking into account the relevant national concept; 7) adoption of the Law of Ukraine "On the prevention of disability and rehabilitation the persons with disabilities in Ukraine".

Key words: disability; disability; rehabilitation; concept; person with a disability; system of rehabilitation; international standards in the field of rehabilitation of persons with disabilities.

Надійшла до редколегії 13.11.2018